

Comunitat Autònoma / Departament / Estat	COMUNITAT VALENCIANA
Municipi	VALÈNCIA
Edifici	Catedral de Santa Maria
Direcció	
Coordenades	39.4753682 -0.3755329
Protecció	<p>Immoble Codi: (R.I.) - 51 - 0000967 - 00000 Registre: (R.I.) REGISTRE BIC IMMOBLES: Codi definitiu Categoria: 51 Monument Nom: Església Catedral de Santa Maria i de Sant Pere Comunitat Autònoma: C. Valenciana Província: València Municipi: València Data de Declaració: 03-06-1931 Butlletí de la Declaració: 04-06-1931 Tramitació: INCLÓS/DECLARAT Font: Ministerio de Cultura (2005)</p> <p>Patrimoni immaterial: tocs de campanes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toc manual de les campanes de la Catedral de València declarat Bé d'Interés Cultural de Caràcter Immaterial per la Generalitat Valenciana (02-08-2013) (DOCV 05-08-2013) (BOE 17-09-2013) • Actors secundaris - Declaració de la Solemnitat del Corpus Christi de la Ciutat de València com Bé d'Interés Cultural de Caràcter Immaterial per la Generalitat Valenciana (02-08-2013) (DOCV 02-06-2010) (BOE 17-06-2010) • Ordenança municipal contra la contaminació acústica (Text definitiu aprovat en Ple 30-05-2008. Publicat en el BOP de 26-06-2008) Disposició addicional primera eximix del compliment dels nivells de pertorbació màxims establits, els tocs de campana de caràcter manual, pel seu valor històric i patrimonial, especialment en el cas del Campanar de la Catedral de Valencia.

Descripció

Durant molts segles fou anomenat "Campanar Nou" o "Campanar de la Catedral", per diferenciar-lo del "Campanar Vell", una torre de planta quadrada i de factura romànica, ubicada en el carrer de la Barxilla, i de la qual queden escassos restes murals.

Poc a poc anà transformant-se el seu nom en "Torre del Micalet", per la gran campana de les hores, que ha servit a anomenar, per metonímia, al conjunt.

Originalment era una torre exempta, unida a la Seu a finals del XV al prolongar-se la nau central. Té accés per una portada angular adornada amb arquivoltes i un pas cobert amb curioses voltes nervades. La torre de planta octogonal, mesura 50,85 m, sent el seu perímetre igual a la seua altura, de tradició arquitectònica catalana, sòbriament decorada a l'exterior pels prismàtics contraforts de les aristes i les primes motlures que senyalen els diferents nivells dels pisos.

El primer cos és massís, deixant sols el forat helicoidal de l'escala; el segon cos té un recinte abovedat que és l'antiga "Presó" o Asil de la Catedral; el tercer cos es la "Casa del Campaner", altre recinte abovedat semblant a l'anterior però més gran; el pis superior és la sala de campanes oberta per 8 finestrals, 7 d'ells ocupats per les campanes i 1 per l'escala de caragol, que en este tram es fa encara més angosta.

En 1425 estava ja conclosa la torre fins la terrassa, no prosperant el projecte d'agulla concebut per Antoni Dalmau, i que es conserva en el Museu Històric Municipal. La campana de les hores penjava d'una estructura de fusta, ubicada sobre pilars de pedra, semblant a l'existent en molts altres campanars gòtics de la Corona d'Aragó. L'actual espadanya és un additament construït entre 1660 - 1736. Tenia una elegant cresteria calada "apitrador" que li servia de corona, que va ser arrasada al segle XVIII, sent substituïda primer per una barana de fusta i en el segle XIX per una barana metàl·lica fins la restauració de 1983, realitzada sense respecte als testimonis arqueològics conservats fins aquell moment en la mateixa terrassa i que ara estan exposats en la "Casa del Campaner".

<p>Campanes</p>	<p>La Catedral de València compta amb tres conjunts de campanes, diferenciats pel seu ús, i ubicats per tant en llocs diferents.</p> <p>Sobre la coberta del cimbori es troba "el Cimboriet", antiga campana de senyals, ara en desús. En l'espadanya del Campanar estan les dues campanes del rellotge: la dels Quarts, de 1736 i el Micalet, de 1539, una campana destinada exclusivament a tocar les hores, i la major en ús en tota la Corona d'Aragó.</p> <p>En la Sala de Campanes hi han onze, des del primer moment de la construcció de l'edifici. En temps medievals parlaven de "els cinc senys i les sis morlanes"; en temps més recents de "les cinc grans i els sis tiples". Aquestes són les utilitzades per als diversos senyals diaris, festius, de mort i extraordinaris. Per als vols, no obstant, és costum antiga de sols utilitzar les cinc grans.</p> <p>La més antiga és la Caterina, de 1305, fins ara la més antiga en ús de tota la Corona d'Aragó, mentre que la més nova és la Violant, de 1735. Els altres tiples són l'Úrsula, de 1438, la Bàrbera, de 1681, el Pau, de 1489 i l'Arcís de 1529. De les grans, el Vicent és de 1569, l'Andreu de 1604, el Manuel de 1621, el Jaume de 1429 i la Maria de 1544.</p> <p>És de notar la manera peculiar d'anomenar-les, que sols coincideix, en un parell de casos, amb les inscripcions: s'hi afegeix "el" o "la" davant el nom de la campana, segons es tracte d'un personatge femení o masculí, sense posar-hi cap altre adjectiu.</p> <p>Es tracta d'un dels conjunts més nombrosos de campanes gòtiques de tot l'Estat, amb dues de majúscula gòtica (La Caterina i el Jaume) i sis de minúscula gòtica, l'Úrsula, el Pau, l'Arcís, el Vicent, l'Andreu i la Maria, a les quals cal afegir el Micalet.</p> <p>Només estan automatitzats la dels Quarts i el Micalet per al rellotge; la Bàrbera, per als tocs de cor diaris, així com el Manuel per al toc de tancar les muralles i la Maria per a les oracions. La instal·lació d'aquestes tres últimes no impedeix, de cap manera, els tocs manuals.</p>
<p>Fotos</p>	<p>2860</p>

En els primers anys de les actuacions del GREMI DE CAMPANERS VALENCIANS alguns dels tocs eren encara automàtics, ja que quatre de les sis campanes prèviament electrificades conservaven els motors. No obstant, després de la gran restauració de 1992, només es va deixar un motor d'impulsos per voltejar per la Bàrbera, la campana del cor diari. Igualment s'havien dotat de mecanismes externs per a tocar tirant del batall per al Manuel (toc diari de muralles) i la Maria (tocs d'oracions quatre vegades al dia).

En conseqüència en l'actualitat, hi han dos blocs diferenciats de tocs: els automàtics i els manuals. Els automàtics es limiten als senyals d'oració (tres batallades de la Maria per cadascú dels tres Àngelus i cinc batallades per al toc d'Ànimes), el toc de tancar les muralles del Manuel (durant mitja hora, primer cada dos minuts i després accelerant fins arribar a la màxima velocitat), i els tres vols de cor de la Bàrbera a les 09:01, a les 09:16 i a les 09:26, sengles tocs previs als Àngelus de mig dia i vesprada de dissabte i diumenge i un darrer toc per la Sabatina, el dissabte a les 19:45 hores.

Els tocs manuals s'interpreten pels CAMPANERS DE LA CATEDRAL DE VALÈNCIA, que són una evolució del GREMI DE CAMPANERS VALENCIANS i que formen part d'aquesta Federació de Colles Campaneres. El Calendari Anual (que comença amb l'Advent) inclou totes les festes litúrgiques anuals, així com els diumenges d'Advent i de Quaresma, els tocs de vespres de les Solemnitats en les quals es canten en la Catedral, i les grans celebracions del temple. Tota aquesta relació està fixada en la Consueta Nova, aprovada pel Capítol, i que no és més que l'actualització de la Consueta d'HERRERA de 1705, a les necessitats actuals, tant litúrgiques com de la vida ciutadana. Així, han desaparegut els tocs d'anunci de festa la vespra a mig dia (excepte les festes de la Mare de Déu dels Desemparats i del Corpus Christi) ja que els actuals campaners, voluntaris, tenen obligacions laborals o d'estudis, i viuen lluny del centre històric (que per altra part està cada volta més despoblat). Actualment té més sentit tocar els dies de festa a mig dia, amb repic o amb vols de campanes segons la festivitat, per construir el temps festiu comunitari, quan la gent passeja pel centre històric. Tres tocs d'alba queden: per a la Mare de Déu dels Desemparats, per al Corpus Christi i per a la Mare de Déu d'Agost, i el vol general de les onze campanes, que en temps d'AGUADO i posteriors campaners es prodigaven al menys per aquestes tres festes, ara queda limitat al mig dia del Corpus Christi, reprenent en part la recomanació d'HERRERA que els tiples "no dizen bien" amb les altres i resten solemnitat, augmentant el caos sonor.

Sobre tot s'han recuperat i normalitzat els repics, dels quals s'interpreten uns 50 a l'any pels diversos Campaners, ja que es tracta que aquest coneixement no es limite a una persona ni a una manera única d'interpretar. Els tocs de cor sonen en les diverses variacions més solemnes: els "bisbals", voltejant alguna de les quatre majors segons festivitat; les "dominiques morades", amb variacions per a Advent (toc d'AGUADO) i de Quaresma (toc d'HERRERA), així com les "dominiques roses", que són la interpretació del toc de "dominica blanca". Els tocs de mort queden limitats als relacionats amb la Catedral i el seu Capítol, així com amb les autoritats sobre tot religioses.

De manera general les campanes es voltegen sempre amb cordes (en algunes altes no es podria fer de cap altra manera), recuperant-se així unes tècniques tant de parar com de voltejar que els últims campaners abans l'electrificació havien simplificat, així com uns ritmes sempre canviants. El toc està facilitat pels nous rodaments autocentrats de la major part de les campanes, excepte la Maria, la Caterina, l'Arcís i el Pau que encara conserven la instal·lació tradicional, que serà mantinguda mentre les campanes funcionen amb seguretat i sense excésiu esforç.

Finalment, la matraca reposada en 1996, sona des del dijous sant, després del Glòria, per als oficis de divendres i dissabte sant i per avisar la missa de la Vigília de Pasqua.

Tocs actuals de campanes

Conservació, manteniment	<p>El llarg procés continuat de restauració i manteniment de les campanes, de les instal·lacions i del conjunt del Campanar dut avant primer pel GREMI DE CAMPANERS VALENCIANS i ara pels seus successors els CAMPANERS DE LA CATEDRAL DE VALÈNCIA ha permès que, mitjançant diverses fonts de finançament (des de subvencions directes de la Generalitat Valenciana o l'Ajuntament de València fins a una línia anual de l'Ajuntament, com a contrapartida pel toc de les campanes per a les festes de la ciutat, o els concerts realitzats de manera regular per tot el territori valencià) s'hi hagen invertit més de 120.000 € en els treballs.</p> <p>Les sis truges de ferro de les campanes mecanitzades foren substituïdes per les corresponents truges de fusta; es reposaren les finestres de fusta que fan de caixa acústica, així com les matraques; s'ha posat la tarima de tocar a una alçada més segura per als campaners i que permet per altra banda de vore millor el seu treball; les sales han sigut dotades de nova instal·lació elèctrica i de noves reixes que permeten contemplar l'interior encara que estiguen tancades.</p> <p>També s'han renovat per dos vegades els mecanismes electrònics per als tocs diaris i automàtics, degut a l'evolució rapidíssima de la tecnologia.</p> <p>El Campanar, i sobre tot el conjunt de campanes, es troben en estat immediat de funcionament, degut tant a la conservació com a l'entusiasme de l'associació renovada de CAMPANERS DE LA CATEDRAL DE VALÈNCIA.</p>
Propostes	
Autors de la documentació	ÁLVARO MUÑOZ, Mari Carmen; LLOP i BAYO, Francesc
Data	16-05-2005

Campanes desaparegudes

Localització	Campana	Fonedor	Any fosa	Diàmetre (en cm)	Pes
	Micalet		1417		
	La vedada	FONT, MIQUEL	1468		
	Bàrbera	CALCENA, JOAN	1306		
	Campana del rellotge (A)	CARTELL, BERENGUER	1378		
	Simbalet, Anna Maria de la Crus	DE VIELSA, MIQUEL	1631	30	23,7
	Lo Manuel	TORRE, FELIP DE LA	1580	140	1911

Campanes actuals

Localització	Campana	Fonedor	Any fosa	Diàmetre (en cm)	Pes
cimbori	El Cimboriet	GARCÍA, CRISTOBAL	1805	30	16
espadanya	De quarts (A)	CASTAÑER, LLUÍS	1736	109	750
espadanya	El Micalet (B)	TRILLES, LLUÍS	1539	235	7514
Girola	Campaneta dels Morts		1250ca	20	5
Girola	Campaneta de senyals		1600ca	21	5
Museu	Campana gòtica		1250ca	21	5
sala de campanes	L'Úrsula (1)	MARTÍ, ANTONI	1438	65	209
sala de campanes	La Violant (2)	DE LA VIÑA, JUAN ANTONIO	1735	79	317
sala de campanes	La Bàrbera (4)	CASTAÑER, LLUÍS	1681	84	526
sala de campanes	La Caterina (3)		1305	84	554
sala de campanes	El Pau (5)		1489	90	422
sala de campanes	L'Arcís (6)	TRILLES, LLUÍS	1529	94	481
sala de campanes	El Vicent (7)	BALLE, JOAQUIM	1569	113	835
sala de campanes	L'Andreu (8)	MARTÍNEZ, VICENT	1605	129	1243
sala de campanes	El Jaume (9)	MOREL, TOMÁS	1429	134	1750
sala de campanes	El Manuel (10)	DE VIELSA, MIQUEL	1621	139	1980

sala de campanes	La Maria (11)	CLERGET, JOAN	1544	145	1765
------------------	-------------------------------	-------------------------------	------	-----	------

Relotges

Relotge mecànic (1)	Desaparegut Parat
Empresa de manteniment	CARBONELL, JUAN BAUTISTA (VALÈNCIA)
Data de construcció	1650ca
Descripció	L'antic rellotge mecànic va desaparèixer en els anys 60, probablement desmuntat i venut com a ferralla, per part de l'Ajuntament, titular de la maquinària. El rellotger Juan Bautista CARBONELL n'era l'encarregat del seu manteniment als primers anys del segle XX.

Información completa: [Catedral de Santa Maria - VALÈNCIA \(COMUNITAT VALENCIANA\)](#)

PDF (24-06-2026)